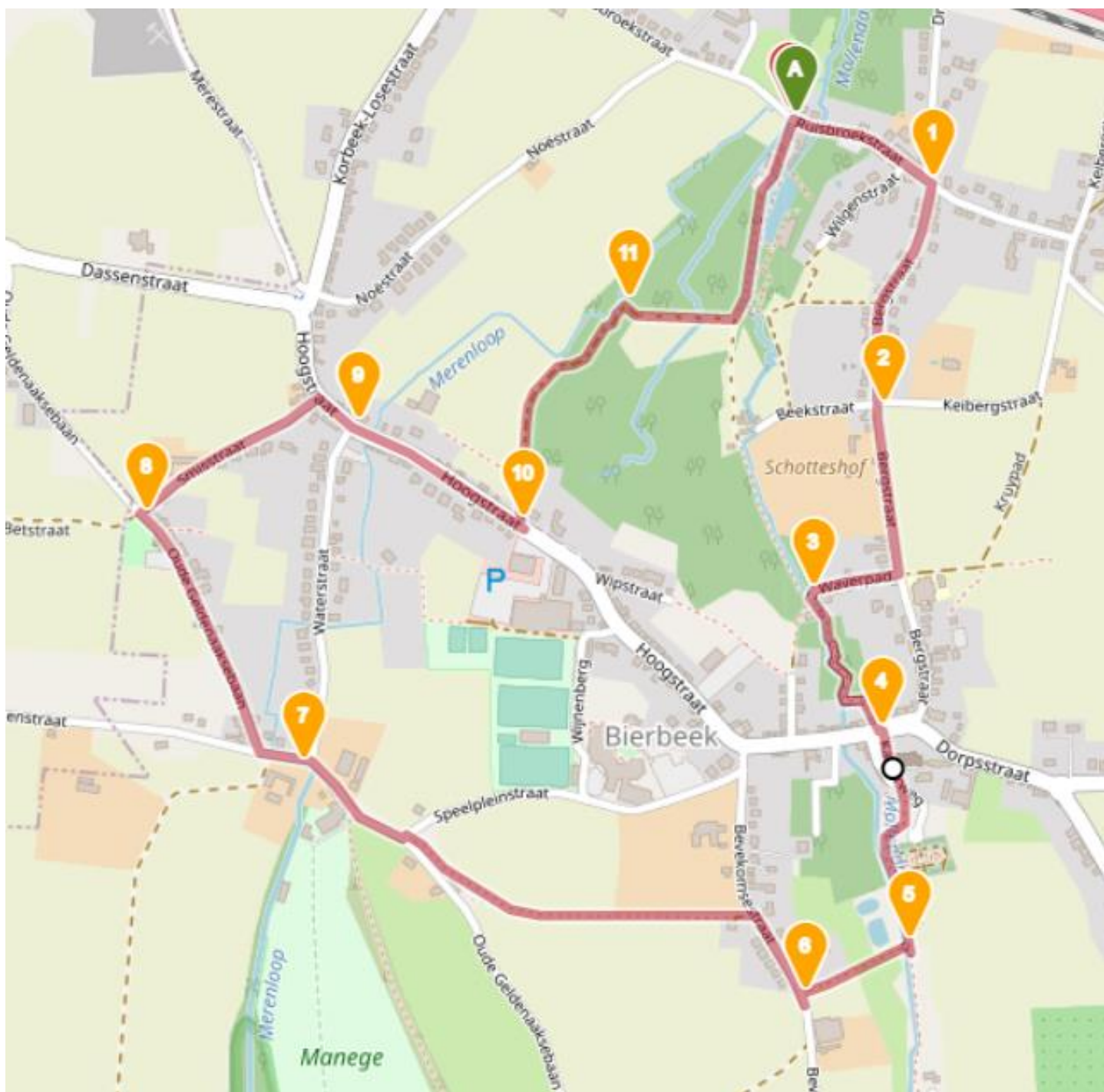


MOLENS EN BROUWERIJEN IN BIERBEEK (ca. 5 km)

GPX file te vinden via onze website : www.vhm.be



Vertrekpunt: A Ruisbroekmolen

Ruisbroekmolen en Berkenhof

Reeds in 1234 werd een watermolen gebouwd over de Molenbeek. Dit gebeurde in opdracht van de abdij van St-Nicaise van Reims, die reeds de kerk en diverse hoeven in Bierbeek in bezit had. In 1561 werd de molen samen met de kerk afgestaan aan de Universiteit van Leuven. Na een brand in 1740 werd de huidige molen gebouwd in de traditionele bak- en zandsteenstijl. Het woonhuis is voorzien van een eenvoudige rondboogdeur met druiplijst en rechthoekig bovenlicht. Naast de watermolen staat een elektrische molen, die nog tot enkele jaren geleden dienst deed. Momenteel is de molen verbouwd tot een ervaringscentrum en bakkerij. Sinds 2020 werd er ook een brouwinstallatie aan toegevoegd. Vanaf begin 2021 wordt hier Bierbeeks bier gebrouwen door de Dorpsbrouwerij van Bierbeek. Per deelgemeente van Bierbeek zal een biertype gebrouwen worden. Voor Bierbeek zelf is dat de Bierbeekse Tripel.



>>We verlaten de Ruisbroekmolen en slaan de Ruisbroekstraat naar rechts in. Aan onze rechterkant zien we het Berkenhof, een vergadercentrum en feestzaal. Op het domein van het Berkenhof is er een grote vijver, de vroegere molenvijver die bij de Ruisbroekmolen hoorde.

>>We stappen verder tot aan het kruispunt met de Bergstraat.

1 Hier stond vroeger een staande wip, zoals je kan zien op de Ferrariskaart (1777).

>> We slaan nu naar rechts af, de Bergstraat in. We voelen het onmiddellijk in onze kuitzen waarom deze straat Bergstraat heet.

>>We wandelen verder en komen aan een van de oudste (en mooiste) boerderijen van Bierbeek, het

2 SCHOTTESHOF

Genoemd naar Theodoor Schotte, een Brusselse advocaat die het in 1611 in bezit kreeg. (zie wapenstein op het poortgebouw). Voorheen grote, gesloten hoeve uit de 17de-18de eeuw, omgeven met een omheiningmuur. Vierkante poorttoren met zandstenen risaliet, schietgaten en duiventil. Boerenburgerhuis met kern uit de 17de eeuw doch grondig gerestaureerd en gewijzigd begin 20ste eeuw. Van de aanhorigheden resten alleen de stallen uit de 18de eeuw; de overige dienstruimten (brouwerij, schuur enzoverder) werden afgebroken in het eerste kwart van de 20ste eeuw. De brouwerij bevond zich in de weide, wat verwijderd van de boerderijgebouwen wegens het brandgevaar. De hoeve en haar omgeving werden geklasseerd in 1987.

Schuin tegenover de boerderij ligt de Schottesberg of de Wijngaard op den tomme. Dit kan er op wijzen dat de berg een tumulus of grafheuvel is.

>>We gaan verder langs de Bergstraat en genieten van het uitzicht over het natte weidegebied aan onze rechterkant en de akkers van het Brabants leemplateau aan onze linkerkant. We slaan rechts de Gareelstraat in en wandelen tot aan het bruggetje over de Mollendaalbeek of Bierbeekse Beek. Net

voorbij het bruggetje slaan we naar links, het Boulevarreke in. Dit zal ons naar de kerk van Bierbeek leiden.

[3] HET BOULEVARREKE

Een vlonderpad langs voetweg 93 wordt in de volksmond 'Het Boulevarreke' genoemd. Het Boulevarreke heeft een groot belang omwille van volgende redenen:

- **Cultuurhistorische waarde:** Het Boulevarreke is een voetweg die getuigt van de vroegere verbinding tussen de oude priorij van Bierbeek en de oude watermolen in het gehucht Ruisbroek.
- **Ecologische waarde:** Het Boulevarreke vormt een **corridor** tussen twee delen van De Molenbeekvallei (Natura 2000-gebied – habitatgebied) en ligt zelf in park- en natuurgebied.
- **Recreatieve waarde:** Het Boulevarreke kan gebruikt worden als wandelpad zonder hinder te ondervinden van gemotoriseerd verkeer. Buiten de vlonders kan het er erg drassig zijn!
- **Functionele waarde:** Het Boulevarreke is één van de dragers voor dagdagelijkse verplaatsingen te voet, tussen het Dorpsplein en de Gareelstraat en verder door richting Ruisbroekstraat.

>>We stappen nu achter de huizen naar het centrum van Bierbeek. Rechts van ons de Mollendaalbeek, links van ons een heel drassig gebied. Dit is een **kwelzone**. Soms, vooral in de winter, zie je hier en daar roestkleurige plassen met daarin een soort vlokken.

Dit is ijzerhoudende kwel. Kwel is het toestromen van grondwater naar de oppervlakte op lage plekken in het landschap, bijv. beekdalgebieden. Kwelwater kan over een grotere oppervlakte naar boven komen, bij een bron komt het water in een punt naar boven.

Het ijzer geeft ook aan dat er veel kwel aanwezig is. Het 'ijzer' is vaak een verbinding met fosfaat. Ook is er vaak een 'olie'filmje op het water zichtbaar wat gevormd wordt door bacteriën die het proces van binden van ijzer met zuurstof en/of fosfaat begeleiden. Vooral als het water zeer zwak stroomt of stilstaat is dit laagje aanwezig. De oranje roestkleur is het gevolg van oxidatie.

In en langs de beek tref je hier vaak WATERKERS aan. Waterkers is een plantje dat makkelijk groeit. Het heeft alleen zuiver, kalkrijk water nodig. Je kunt het dus gemakkelijk zelf kweken. De smaak is fris, pittig, peperig en lijkt in de verte wat op radijs. Waterkers is zo gezond omdat het rijk is aan antioxidanten en arm aan calorieën.

>>De overgang tussen natuur en bewoond gebied is hier wel erg abrupt. Plots staan we in het centrum van Bierbeek. Vóór ons de prachtige St-Hilariuskerk en rechts café De Molen.

[4] DE MOLEN

Hier is dé plek om te horen hoe Bierbeek aan zijn naam is gekomen:

Maar hoe is Bierbeek nu eigenlijk aan zijn naam gekomen? Volgens de legende heeft Bierbeek zijn naam te danken aan Keizer Karel, die leefde in de eerste helft van de 16^{de} eeuw. Er wordt verteld – en ik ben daar zeker van – dat er in die tijd nog veel meer dan nu, stevig gedronken werd in Bierbeek. Ik weet niet precies hoeveel herbergen er toe waren, maar het waren er zeker evenveel als huizen. De mannen van Bierbeek dronken veel, veel teveel volgens hun vrouwen. De mannen hadden de slechte gewoonte om na de hoogmis op zondag op café te blijven zitten en te pintelieren tot een goed stuk in de namiddag. Eten koud, het werk bleef staan, hoofdpijn en katers... Kortom, de vrouwen kwamen op voor hun rechten en waren vastbesloten om hun venten eens een lesje te leren.

Daarvoor gingen ze aankloppen bij Keizer Karel, die blijkbaar heel dicht bij zijn onderdanen moet gestaan hebben. Probeer nu maar eens een minister of de koning persoonlijk aan te klampen voor een anti-alcoholcampagne... Enfin, toen lukte dat. Het resultaat van deze 'audiëntie' was, dat Keizer Karel

zich op een zomerse zondag vermomde als boer en incognito naar Bierbeek reed. Daar mengde hij zich onder de pachters, die zich naar goede gewoonte weer laveloos aan het drinken waren.

Nu moet je weten dat er in die dagen gezamenlijk door iedereen uit één en dezelfde kruik werd gedronken. De kruik werd van de ene naar de andere doorgegeven tot ze leeg was. En dan werd ze opnieuw gevuld.

De mannen van Bierbeek hadden echter in de mot dat er 'ne vreemde' in hun midden was en zorgden ervoor dat de kruik bij het rondgeven iedere keer leeg was toen het de beurt was aan de vreemdeling.

Dat ging zo door tot Keizer Karel er ferm genoeg van kreeg. Hij sprong ineens woedend recht en maakte zich bekend. Alles muisstil natuurlijk... Uit wraak voor al die beledigingen gaf Karel dan het bevel al de resterende vaten bier naar de beek te brengen en ze daar uit te gieten, zodat er een beek van bier ontstond...

Tot zover de legende. De wetenschappelijke verklaring is wel wat 'droger': Bier komt van het Oudgermaans birre, bron.

De molen op het dorpsplein

Désiré Van Autgaerden verhuisde in 1901 van Leuven naar Meren en bewoonde met zijn gezin het maaldershuis. Hij startte op zijn beurt met een motormolen in het centrum van Bierbeek, waar nu de herberg 'In de Molen' zich bevindt. Op oude kaarten (zoals de Vandermaelenkaart uit 1850) merk je de 'Sentier du moulin' of 'Molenweg' die van Haasrode via de Waterstraat kruist en naar naar het dorpscentrum loopt.

Bijna alle zonen van Desiré Van Autgaerden gingen ook als molenaars aan de slag. Zoon Romain volgde zijn vader op in Bierbeek, een andere zoon stichtte de molen in Lovenjoel, nog een andere in Sint-Agatha-Rode en Limelette.

Julia, de vrouw van zoon Romain Van Autgaerden baatte vlak naast de molen in Bierbeek een herberg uit, die logischerwijs 'Bij de Maalder' heette. Deze herberg bestaat nog steeds, anno 2020 heet ze 'In de Molen' en je kan je er lekker eten en een biertje naar keuze degusteren.

Op deze plek was eeuwen geleden ook de dorpscamme, een brouwerij, gevestigd. Dit is de derde, helaas verdwenen, brouwerij die we op onze wandeling ontmoeten.

>>>>We steken nu voorzichtig de Dorpsstraat over en volgen de rij huizen, waarvan er enkele geklasseerd zijn, tot aan het punt waar het Kalverwegje begint. Hier volgen we een tijdje de Mollendaalbeek en zien hoe die geleidelijk een ander karakter krijgt. Langs het Boulevarreke liep ze nog door een breed, drassig dal, maar nu begint de beek een wat Ardens karakter te krijgen. Bij het **bruggetje [5]** kunnen we zien hoe dat gekomen is:

[5] DE MOLLENDALBEEK

- Ontspringt op 77 m hoogte in het Zwartebos. Molenbeek verlaat grondgebied Bierbeek op hoogte 39 m
- Tussen brongebied en kerk van Bierbeek ongeveer 10 m verval (ong. 1,5 km vogelvlucht): vrij sterk! Beetje Ardeens karakter!
- Heeft een *steilwandig dal* uitgesneden (gegraven om te ontwateren?), geschraagd door harde, als kapen vooruitspringende banken. Ook zijn er enkele terrasresten bewaard.



Planten die je hier kan vinden:

***TONGVAREN: op de beekoever**

- De tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) is een varen uit de streepvarenfamilie (*Aspleniaceae*). De soort groeit op muren en in de duinen. De plant is in Nederland en Vlaanderen vrij zeldzaam en beschermd.
- groeit vooral op schaduwrijke, vochtige locaties. Een zekere voorkeur voor vochtige muren als standplaats is opvallend. Ze kan echter vooral in stikstofrijke omgevingen worden aangetroffen. Zo vormt ze dikwijls de ondergroei van duindoornstruweel in duinen, maar hoofdzakelijk kan gesteld worden dat ze een liefhebber is van vochtige, kalkhoudende, stenige grond onder een fiks bosdek.

***SPEENKRUID (alleen in de lente)**

Het gewoon speenkruid (De soort aanduiding *ficaria* komt van het Latijnse *Ficus*, dat vijg betekent. Oude namen voor deze plant zijn 'vijgwortel', 'oaneklootjes' en 'katteklootjes'.

De naam 'speenkruid' is volgens sommigen afgeleid van de vorm van de knollen, die op kleine speentjes lijken. Volgens anderen is de naam afgeleid van de toepassing tegen aambeien, oftewel speen.

***GEVLEKTE ARONSKELK (lente)**

De gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*) is een plant uit de aronskelkfamilie (*Araceae*).

De bloeiwijze verspreidt een lucht van rottend vlees, waar vliegjes op af komen. Wanneer ze op het blad van de bloeiwijze komen, dan glijden ze naar binnen. Ze kunnen de bloem dan niet verlaten. De volgende dag echter, is het blad minder glad waardoor ze de bloeiwijze verlaten kunnen en het stuifmeel mee naar buiten nemen. De bloeitijd is van april tot mei. De bessen zijn stralend rood. De plant zelf is giftig in verse toestand en licht giftig als deze gedroogd is. In de fytotherapie wordt de plant gebruikt tegen heesheid, hardnekkig hoesten en keelpijn.

***BOSANEMOON (lente)**

De bosanemoon (*Anemone nemorosa*) is een lage vaste plant uit de ranonkelfamilie (*Ranunculaceae*). De belangrijkste methode voor de bosanemoon om zich voort te planten is door middel van wortelstokken. De plant vormt ook zaden met een mierenbroodje, waardoor ze door mieren verspreid worden. De bosanemoon bloeit vroeg in het jaar als de bomen dan nog kaal zijn. Wanneer het bladerdek van de bomen de bodem van het bos gaat beschaduwten is de plant bijna aan het einde van zijn groeicyclus. De plant is typisch voor oud bos

>>We gaan over het bruggetje en volgen het paadje langs de tuinen van de huizen aldaar. Links voor ons rijst een prachtige vierkantshoeve op, het

[6] BORDINGENHOF

De oudste vermelding van het Bordingenhof dateert van 1389, toen de cisterciënzerabdij van Villers-la-Ville het goed verkocht. Nochtans doen niet alleen de naam - woning van Borlo - maar ook de ligging vermoeden dat ze van Frankische oorsprong is. In 1700 wordt het Leuvense Drutiuscollege de nieuwe eigenaar van het Bordegemhof. Zij lieten tussen 1724 en 1762 ook het grootse deel van de huidige gebouwen optrekken. De duiventoren boven het poortgebouw was in de 18de eeuw een symbool van aanzien en prestige, vermits enkel heren duiven mochten houden. Tussen beek en Bordingenhof lag vroeger nog het Crabbeshof, genoemd naar de eigenaars, de familie Crabbé.



>>We slaan nu rechts de Bevekomsestraat in, richting centrum. Hier wel oppassen voor het verkeer. We slaan dan het eerste weggetje aan onze linkerkant in, de Eggestraat. We klimmen langs deze prachtige holle weg naar omhoog en krijgen op het plateau heel mooie vergezichten te zien. Dan dalen we af naar de Oude Geldenaaksebaan, een Romeinse heirbaan. Aan het kruispunt met de Waterstraat zien we aan onze linkerkant het imposante

[7] BERGENHOF

genoemd naar de familie Van Bergen (Mons) die het eertijds in bezit had.

>>Enkele meters voorbij de Waterstraat slaan we rechts naar omhoog en volgen de Oude Geldenaaksebaan verder. Na enkele honderden meter komen we aan een witgekalkte kapel. Die ziet er heel oud uit, maar in feite is ze vrij recent.

[8] MARANATHAKAPEL-VROEGERE WINDMOLEN VAN MEREN

Hier heeft ooit de houten korenwindmolen uit 1830 van het geslacht Van Outgaerden gestaan (de molen van Meeren). Als stille getuigen vindt men nog resten van de molensteen, ingemetseld in de voet van de kapel, en steekt er nog één fier zijn kop op boven de grond langs de straatkant en een voor de oude ingangsdur. In 1920 werd de molen verkocht en verhuisde hij naar Houthem (Komen, W-Vlaanderen), waar hij in 1940 door het Engels leger werd vernietigd. De oude schuur werd tot gebedshuis gerenoveerd in 1977.

>>Even voorbij de vroegere windmolensite slaan we rechts de Smisstraat in. Op de hoek van deze straat met de Hoogstraat was vroeger een smidse. We slaan nu rechts af, de Hoogstraat in (oppassen voor het verkeer!). Op een hoek van de Waterstraat staat een kapelletje, gewijd aan St-Bonifacius. Op de andere hoek is nu Brasserie Moemmedel gevestigd, maar dit was vroeger ook een brouwerij!

[9] BRASSERIE DE MOEMMEDEL- de vroegere brouwerij DEN ENGEL

Al vanaf de tweede helft van de 18^{de} eeuw was hier een brouwerij, tot 1850. Op het oorspronkelijke woonhuis op de hoek van de Waterstraat en de Hoogstraat werden 2 verdiepingen bijgebouwd. De gebouwen van de brouwerij lagen iets verder in de Waterstraat. Brouwerij den Engel betrok haar water uit de ernaast gelegen Merenloop, die ontspringt in de Moemmedel (vallei in Mollendaalbos).

>>We wandelen nu verder langs de Hoogstraat, tot we aan D-store komen.

[10] DE OUDE MELKERIJ

Rond 1900 was hier korte tijd brouwerij Geboes en nadien brouwerij De Hertogh gevestigd. In 1910 werd de brouwerij omgevormd tot een kaasfabriek en melkerij. Die was actief tot ong. 1965.

>>We nemen nu het pad naar links, naast de groentenkwekerij van Jen. Hier kan je biologische groenten komen oogsten.

De beek die hier loopt is de Merenloop, maar in de volksmond wordt ze de Witte Beek genoemd, omdat de melkerij er tot midden jaren 60 haar ongezuiverd afvalwater in stortte.

We komen weer in volle natuur terecht. Het gebied is heel drassig.

[11] HOOGHOF MEEREN

Vanop dit punt heb je een mooi zicht op de velden van het Hooghof Meeren, een grote boerderij die op de Noestraat stond tot begin 20^{ste} eeuw.

>>We houden nu rechts aan en volgen de bosrand tot we bij de Mollendaalbeek komen. Dit is een ideaal biotoop voor reeën, die je met een beetje geluk (en veel stilte!) te zien krijgt. We nemen nu links. Het pad langs de beek is soms heel drassig en het is er uitkijken voor bramen. Na een paar honderd meter komen we weer bij ons vertrekpunt, de Ruisbroekmolen.

Even natellen?

We hebben 3 molensites bezocht :

- Ruisbroekmolen
- Dorpsmolen
- Windmolen van Meeren

en 5 brouwerijsites :

- Ruisbroekmolen,
- Schotteshof
- De Dorpscamme
- Den Engel
- Geboes

Deze wandeling werd uitgewerkt door Hugo Dehennin.

Wil je deze (of een andere) wandeling in eigen bubbel met natuurgids Hugo doen? Dat kan!
Aanvragen via infocentrum@vhm.be

Vragen of complimenten over deze wandeling aan de gids?
Dat kan via infocentrum@vhm.be